

II. UNIVERSALE SUPER EXACTIONEM CZOPOWE

Iohannes Albertus etc. Universis et singulis principibus tam spritualibus quam saecularibus, baronibus consiliariis dignitariis officialibus terrigenis civitatibus oppidis et praeconsulibus consulibusque eorum, advocatis tenutariis burgrabiis eorumque vices gerentibus, civibus et oppidanis, tabernis et eorum tabernatoribus, per et infra Regnum Poloniae ubilibet manentibus, subditis nostris sincere grate fidelibusque dilectis, salutem gratiamque nostram cum favore. Universitatibus vestris et cuilibet vestrum notificandum volumus, quomodo: considerantes pericula regni nostri, signanter tamen a Turcis et Thartaris et aliis vicinis, imminere dominiis nostris et toti regno, quibus tempestive providere volentes, ut defensionis communi tanto facilius intendere possimus, ex unanimi consilio et voluntate eorum, consiliariorum nostrorum tam spritualium, quam saecularium necnon communitatum, quorum nuntii ex omnibus terris convenerant in novissima generali conventionem Pyotrzkoviensi pro festo sanctae Prisca [18 I] tenta et habita, datiam vasorum alias *czopowe* in toto regno instituendam decernimus instituimusque per praesentes, sub talibus conditionibus et ordine:

In primis, quod quilibet braxans cerevisiam aut vendens in vasis et propinans braxatam in quacumque civitate vel oppido, tam nostro regali quam etiam terrestri, sive spritualis vel saeculari, etiam quamcunque libertatem habente, solvat a vase seu tunna cerevisie unum grossum in manus exactorum infrascriptorum et unum ternarium etiam a quolibet vase, qui ternarium debet reponi specialiter in cisticula consulum pro reformatione civitatis vel oppidi loci illius, sub clavibus exactoris et consulum et in potestate consulum eorundem observandus, quae cisticula nonnisi in uno quartali anni de mandato nostro pro necessitate apperiri debet. In cuius appertione praefati quadrantes dictis civibus consignentur pro necessitate civitatis seu oppidi convertendi; ita tamen, quod consules locorum notarium servabunt et solariabunt de praefatis quadrantibus, qui notarius omnes cives cerevisiam braxantes et de praefatis quadrantibus respondentes debet teneturque conscribere, de registroque conscriptorum nostro factori aut exactori rationem dare et respondere; volumusque, quod ipse notarius iuramento corporali ad fidelitatem servandam astringatur.

De tabernis vero villanis ita volumus esse observatum, quod tabernae, quae non braxaverunt et in quibus non braxant cerevisias, solutis fertonis exactori ad hoc deputato, extunc a solutione huius exactionis *czopowe* debent excipi et esse liberi. Ista tabernae, quae braxaverunt in quibuscunque tabernis sive spritualium sive saecularium, solvant taliter a quolibet vase, sicut superius descriptum est.

Item a medio vase vini alias *polkuffek* quicumque vendere vel propinare voluerit, unum florenum nobis in manus exactoris et triginta quadrantes pro reformatione, prout latius superius expressum est, solvat.

Item a maiori vase vini alias *kuffa sereniska*¹ vel alia quacumque duos florenos Hungaricales in manus exactoris et sexaginta quadrantes pro reformatione loci iuxta conditionem superius descriptam exsolvat.

A barili vero Malmatici aut Italici vini unum ortum et septem ternarios. Item a barili vini simplicis duos grossos et duos quadrantes. Item a vase medonis duos grossos et duos quadrantes similiter solvant.

Haec autem datia sive exactio alias *czopowe* a dominica proxima Laetare incipiet et per totum annum durare debet usque ad aliam dominicam Laetare [17 III 1493 - 9 III 1494].

Si quis autem auderet temeritate sua vendere sive propinare cerevisiam vinum vel medonem sine solutione exactionis praedictae, extunc talis illud totum, quod ad propinationem adduxerit aut exposuerit, amittere debet et ultra hoc poenam capitaneo loci luat et solvat.

Datum in conventionem generali Pyotrzkoviensi, sabbato ante dominicam Reminiscere [2 III] anno Domini 1493, regni nostri anno primo. Commissio propria domini regis.

¹ Idzie tu o miarę, w dalszych uniwersalach o czopowym nazywaną sereniense lub seremiense vas, tj. syrnska (por. Słownik Lindego, t. V, s. 246). Wywodzi się ona zapewne z Sirmium, obecnie Sremska Mitrovica nad Sawą.

Exactores: in terra Cracoviensi: Stanislaus Młodzieyewsky; in terra Sandomiriensi: Iohannes Slupieczsky; in terra Siradiensi et Vyelunensi: Nicolaus Gomolynsky; in terra Lanciciensi, in terra Cuyaviae: Gledzanowsky; in terra Chelmensi: Iohannes Gorzkowsky; in terra Leopoliensi: N. Maldrzyk; in terra Sanocensi: Iacobus Pyenyoszek de Wythouycze; in Belzensi: Enricus Camyenyeczsky capitaneus Belzensis; in Radomiensi: Derslaus de Smogorzew capitaneus Radomiensis; in Calissiensi: Ianussius Lathalsky; in Posnaniensi et Wschovenski: Stanislaus Imbyr de Obyeszerze; in Dobrzyński: Nicolaus Ossowsky tribunus Dobrzyński; in Ravensi, in Sochaczowski, in Gostiniensi: Petrus iudex Ravensi; in Lublinensi: Andreas Moravyecz de Colczyn; in Lukoviensi: ...^a; Podoliae: Iohannes de Gyagyelnycza vexillifer; in terra Haliciensi: Stanislaus de Chodecz capitaneus Haliciensis; in Brestensi, in Naklensi: Vincentius de Byaleslywy.

III. UNIVERSALE AD CAPITANEOS

Generoso I. de D. capitaneo C. fidei nostro dilecto gratiam nostram regiam. Generose fidelis noster dilecte! Considerantes pericula a Turcis et Thartaris ac aliis hostibus regno et dominiis nostris imminencia, quibus in tempore providere volentes, ut tanto facilius defensionem dominiorum nostrorum insistere possimus, de unanimi consilio et voluntate omnium consiliariorum nostrorum et communitatum, datam vasorum alias *czopowe* in toto regno nostro instituendum decernimus instituimusque per praesentes, sub tali respectu et ordine [...] ^a

Item statuimus, quod capitanei locorum omnes civitates et oppida ad oboediendum palatinis et pretiis rerum, sub poena quatuordecim marcarum toties quoties excesserit, ipsi pallatino solvenda. Si quis vero auderet vendere vel propinare vinum, medonem et cerevisiam sine solutione exactionis praedictae, illud totum, quod ad venditionem et propinationem exposuerit, ammittere debet, poenam ultra hoc loci capitaneo soluturus. Quocirca tibi praefato capitaneo I. mandamus omnino habere volentes, quatenus mox visis praesentibus in omnibus civitatibus et oppidis capitaneatus tui exactionem saepedictam proclamare et publicare atque de ea exactori nostro ad in litteris nostris deputato responderi facias a tempore supradicto; omnes negligentes inobedientes et rebelles auctoritate nostra ad id compulsurus. Mandamus etiam tibi, quatenus hoc specialiter proclamare facias, ut nemo subditorum nostrorum taxam floreni ultra mediam sexagenam augere praesumat, sub poena centum florenorum auctoritate nostra exigas^b, quos in manus magnifici Petri de Curozwanky regni nostri thesaurarii mittat [*sic*], aliter nullatenus facere praesumando sub obtentu gratiae nostrae. Datum in conventionem generali Pyothrkoviensi, sabbato ante dominicam Reminiscere [2 III] anno domini 1493. Commissio propria domini regis.

IV. INSTITUTIO EXACTIONIS FERTONUM ANNI 1493

Ioannes Albertus, Dei gratia rex Poloniae, supremus dux Lithuaniae, Russiae, Prussiaeque etc. dominus et haeres. Universis et singulis principibus tam spiritualibus quam saecularibus, reverendissimisque ac reverendis archiepiscopis, episcopis necnon magnificis, generosis, nobilibus ac famosis palatinis, castellanis, consiliariis, dignitariis, tenutariis, baronibus, capitaneis, succamerariis et quibusvis officialibus, terrigenis et eorum vicesgerentibus, haeredibus, advocatis civitatibus, consulibus et generaliter omnibus et singulis subditis nostris tam spiritualibus quam saecularibus cuiuscunque status, dignitatis, praecellentiae aut conditionis fuerint, bona quaecunque ^aspiritualia et ^asaecularia, [scilicet] civitates, oppida, villas, molendina, tabernas et

^a *Pozostawiono wolne miejsce dla późniejszego uzupełnienia imienia.*

^a *Następuje skrót postanowień uniwersału; por. wyżej nr II.*

^b *Zapewne w MK brak tu jakiegoś fragmentu tekstu.*

^{a-a} *Dopisane w interlinii.*